

Remissvar

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

2024-09-05

Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden

Dnr Fi2024/01078

1. Sammanfattning

Lendo står bakom att kraven för att driva verksamhet med konsumentkrediter skärps. Däremot så anser Lendo att promemorian saknar en ordentlig konsekvensanalys över vilka effekter förslaget har på kreditförmedlare. Nedan följer Lendos sammanfattande synpunkter på Finansdepartementets förslag.

- **Förslaget innebär i praktiken ett förbud mot att bedriva kreditförmedling som huvudsaklig verksamhet**

Finansdepartementet förslag innebär att kreditförmedlare måste ansöka om tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag, vilket i praktiken gör det omöjligt för aktörer som endast förmedlar krediter att fortsätta sin verksamhet utan att också behöva lämna egna krediter. Lendo ser detta som negativt för konsumenten eftersom det skapar intressekonflikter och minskar konkurrensen till konsumenternas nackdel.

Förslaget innebär att kreditförmedlare tvingas bedriva inlåning från allmänheten och förvalta konsumenters pengar, vilket ligger långt från deras kärnverksamhet och innebär nya risker för konsumenterna. Lendo anser att en sådan ordning inte är motiverad och utgör inte ett effektivt sätt att stävja överskuldssättning.

- **Förslaget drabbar kreditförmedlare hårdare än kreditgivare och är inte proportionerligt**

Till skillnad mot kreditgivande konsumentkreditinstitut som i många fall kan dra fördelar av att bedriva finansieringsrörelse, dvs. att ta emot inlåning från allmänheten och lämna krediter, så finns inga fördelar för rena kreditförmedlare att ansöka om tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag. Trots att förslaget framför allt motiveras av behovet av bättre kreditprövningar så drabbar förslaget främst kreditförmedlare som Lendo, som inte själva utför kreditprövningar eller lämnar krediter.

- **Förslaget riskerar att leda till avreglering**

På grund av de höga krav som kommer att ställas på banker och kreditmarknadsföretag befarar Lendo att många kreditförmedlare istället kommer att erbjuda sina tjänster utan tillstånd, antingen som "affiliates" eller genom "white label"-lösningar. Detta skulle leda till en avreglering av förmedlare, vilket i sin tur skulle skapa en marknad med mindre kontroll och därmed ökad risk för konsumenterna.

- **Behov av en egen näringsrättslig lag**

Lendo välkomnar höga krav för att driva kreditförmedlingsverksamhet men anser att de näringsrättsliga reglerna som är avsedda för sådan verksamhet behöver finnas kvar och regleras utanför LBF. Vi ser därför att en egen lag för förmedlare utarbetas, till exempel genom att omarbete LVK att endast omfatta kreditförmedlare och inte kreditgivare. Att inte säkerställa tillståndsplikt för rena kreditförmedlare är dessutom i strid med det reviderade Konsumentkreditdirektivet och riskerar hämma fri rörlighet på EU:s inre marknad.

Kreditförmedlare konkurrensutsätter bankerna och bidrar till att öka kundrörligheten till fördel för konsumenten. Kreditförmedling har tilltagit under de senaste åren och det är av vikt att även dessa aktörer regleras i syfte att minska den problematiska skuldsättningen. Vi ser dock inte att bankreglering och en i praktiken avreglering av förmedlare är ett effektivt sätt att lösa dessa problem. Istället ser vi att provisionbegränsningar och förbud mot telefonförsäljning av konsumentkrediter är effektiva medel för att stävja problem som uppkommit hos förmedlare. Det är därför av vikt att det finns en särslagstiftning som reglerar förmedlare specifikt och svarar mot de behov som finns. Nedan utvecklar vi detta resonemang.

2. Om Lendo och kreditförmedlares roll på den svenska marknaden

2.1 Om Lendo

Lendo är en kreditförmedlare som tillhandahåller en digital marknadsplats där privatpersoner och företag kan jämföra villkor för lån och bolån hos flera kreditgivare. Att ansöka om ett lån via en kreditförmedlare ger låntagaren en möjlighet att jämföra flera banker och villkor.

Lendo har funnits på den svenska marknaden sedan 2007 och står under Finansinspektionens tillsyn sedan 2014. Lendo har tillstånd att förmedla krediter enligt lag (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter ("LVK") och omfattas därmed av definitionen av "Konsumentkreditinstitut". Lendo är inget "snabblåneinstitut" och förmedlar inga snabblån eller högkostnadskrediter. Lendo bedriver ingen egen utlåning och tar inga egna kreditbeslut för de kunder som använder sig av Lendos tjänst. Eftersom Lendo inte tar kreditbeslut gör Lendo inte heller en egen kreditprövning av kunden.

Lendo samarbetar med ca 60 banker och kreditgivare vars produkter Lendos kunder kan jämföra. Den absolut största delen av Lendos förmedlade kreditvolym, ca 97,5 procent utgörs av krediter som prövas och lämnas av banker och andra kreditinstitut. Endast en mindre del av den förmedlade volymen utgörs av krediter lämnade av konsumentkreditinstitut. Cirka 91 procent av de som använt Lendos tjänst har bra kreditbetyg, med en medelinkomst mellan 34 000-37 500 kr/månad. Vårt kundlöfte är att erbjuda en transparent process där kunden ska få information om lånevillkor på ett neutralt sätt i syfte att kunna fatta välgrundade beslut med de mest fördelaktiga villkoren.

Lendos kreditförmedlingstjänst är marknadsledande i Sverige och finns även i Norge och Danmark. Lendo ägs av det norska börsnoterade Schibsted Marketplace som också äger Blocket, Prisjakt, FINN, bilbasen med mera.

2. 2 Kreditförmedlares roll på den svenska kreditmarknaden

Kreditförmedlare fungerar som en mellanhand på den svenska kreditmarknaden där syftet är att matcha banker och andra kreditgivare med rätt låntagare. Att använda sig av en förmedlare är gratis för konsumenten och förmedlare får i regel betalt av bankerna. Affärsidén är att konsumenten ska kunna jämföra olika erbjudanden och välja det erbjudande som passar konsumenten bäst.

Eftersom det inte finns banker som erbjuder en tjänst där man kan jämföra andra bankers kreditprodukter fyller Lendo och andra kreditförmedlare en viktig funktion att

konkurrensutsätta den svenska kreditmarknaden och därigenom förbättra villkoren för låntagarna.

Exempelvis visade Finansinspektionens kartläggning från 2022 att en kredit utgiven från en nischbank blev billigare för konsumenten i de fall som krediten förmedlades av en kreditförmedlare än om konsumenten gick till banken direkt. Kreditförmedlare kan därmed bidra till bättre konkurrens vilket är positivt för konsumenten.¹

Förmedlare gör det även möjligt att jämföra banker utan att kundens kreditvärdighet riskerar att försämrats mer än nödvändigt. När man ansöker om ett lån via förmedlare kan flera långivare jämföras där enbart en kreditupplysning, eller så kallad omfrågning registreras. Om en konsument i stället går till flera banker och gör samma sak, registreras flera omfrågningar vilket kan påverka låntagarens kreditvärdighet negativt.²

Kreditförmedlare har således en unik roll på den svenska kreditmarknaden och bidrar till att öka kundrörligheten till fördel för konsumenten. Kreditförmedlingstjänster ger även kunden makten att ta ställning till om kundens befintliga lån kan ersättas med ett mer fördelaktigt lån hos någon annan kreditgivare.

2.3 Problem med kreditförmedlare

Kreditförmedling är en marknad som tilltagit under de senaste åren och allt fler konsumenter använder sig av kreditförmedlare när de önskar jämföra och ansöka om lån. Samtidigt ökar skuldsättningen bland konsumenter, och problematisk skuldsättning blir allt vanligare. Det är därför avgörande att de regler som gäller för kreditförmedlare och deras marknadsföring efterlevs samt att myndigheterna bedriver aktiv tillsyn.

I Finansdepartementets promemoria görs bedömningen att kraven för att driva verksamhet med konsumentkrediter behöver skärpas. Detta är en bedömning som Lendo delar och vi vill därmed belysa vissa specifika problem där kreditförmedlare bidrar till ökningen av den problematiska skuldsättningen.

Vi ser med oro på utvecklingen där vissa kreditförmedlare använder sig av telefonförsäljning för att sälja konsumentkrediter. Konsumentverket granskade 2023

¹ Se Finansinspektionen, Svenska Konsumtionslån från 20 december 2022, <https://www.fi.se/contentassets/379333a8d53045a9ab7a7bfa9e276b36/svenska-konsumtionslan-2022-ny.pdf>, sida 29f.

² Information från Konsumenternas hemsida: <https://www.konsumenternas.se/lan--betalningar/lan/sa-fungerar-ett-lan/kreditprovning-och-kreditupplysning/>

sex välkända kreditförmedlares³ telefonförsäljning och fann allvarliga brister, där förmedlarna använder sig av marknadsföringsåtgärder som är svartlistade enligt marknadsföringslagen.⁴ Konsumentverket konstaterade att konsumenter upplever kreditförmedlares telefonförsäljning som påträngande och att de ringer trots att konsumenterna bett dem att lämna dem ifred eller trots att de spärrat sitt nummer via NIX-registret. I en debattartikel har både Finansinspektionen och Konsumentombudsmannen gemensamt argumenterat för att telefonförsäljning av krediter bör förbjudas.⁵

Enligt gällande lagstiftning ska marknadsföring av konsumentkrediter endast ske om det görs på ett måttfullt sätt. Lendo anser att telefonförsäljning av konsumentkrediter inte någonsin kan anses vara måttfullt. Att ringa en konsument oombett i syfte att få denne att ta ett lån är en aggressiv försäljningsmetod som bör förbjudas. Lendo står därför bakom Finansinspektionens och Konsumentverkets ståndpunkt i frågan och anser att förbud mot uppsökande telefonförsäljning avseende konsumentkrediter bör införas.

Ett ytterligare problem med den utbredda telefonförsäljningen är att personalen/säljarna ofta avlönas med provision baserat på antal eller storlek på sålda krediter. Som påpekats i Överskuldsetningsutredningen, är provision vid telefonförsäljning problematiskt eftersom det riskerar att konsumenternas intressen inte tas tillvara på ett tillfredsställande sätt.⁶

Lendo instämmer i promemorians bedömning att kraven för verksamhet med konsumentkrediter behöver skärpas. Vi anser att två effektiva åtgärder för att uppnå detta för kreditförmedlare är att förbjuda uppsökande telefonförsäljning av konsumentkrediter och provision som premierar att konsumenter skuldsätter sig.

Vi uppmanar därför lagstiftarna att överväga dessa åtgärder i syfte att stärka konsumentskyddet och motverka problematisk skuldsättning.

³ De kreditförmedlare som granskades var Enklare Ekonomi Sverige AB, Likvidum AB, Låna Bra i Sverige AB, Reducero AB, Sambla Group AB och Zmarta AB.

⁴ Konsumentverkets granskning av Kreditförmedlares telefonförsäljning, Dnr 2023/179: <https://www.konsumentverket.se/globalassets/artikel/foretag/kreditformedlares-telefonforsaljning-2023-konsumentverket-2.pdf>

⁵ <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/2BWgaq/lat-inte-overskuldsetting-bli-ny-folksjukdom>

⁶ SOU 2023:38, s. 253.

3. Lendos synpunkter på Finansdepartementets förslag

Lendo avstyrker förslaget i dess nuvarande form på följande huvudsakliga grunder:

3.1 Förslaget innebär i praktiken ett förbud mot att bedriva kreditförmedling som huvudsaklig verksamhet

Finansdepartementet föreslår att LVK ska upphävas samtidigt som det tas in en ny paragraf i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ("**LBF**"). Denna paragraf föreskriver att endast ett svenskt eller utländskt kreditinstitut får driva näringsverksamhet som har till ändamål att lämna eller *förmedla* krediter till konsumenter.

Förslaget innebär att nuvarande kreditförmedlare behöver ansöka om tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag enligt LBF.

För att få tillstånd som kreditmarknadsföretag krävs att företaget som ansöker bedriver *finansieringsrörelse*, vilket enligt 1 kap. 4 § LBF definieras som näringsverksamhet som har till ändamål att:

1. ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten, och
2. lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (leasing).

För att få tillstånd som bank krävs att företaget som ansöker bedriver *bankrörelse*, vilket enligt 1 kap. 3 § LBF definieras som rörelse i vilken det ingår:

1. betalningsförmedling via generella betalsystem, och
2. mottagande av medel som efter uppsägning är tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar.

Därmed innebär förslaget i praktiken ett förbud mot aktörer som enbart agerar som kreditförmedlare, eftersom det ställer krav på att dessa även ska bedriva inlåning från allmänheten och vara kreditgivare själva alternativt tillhandahålla betalningsförmedling via generella betalsystem. Vi anser att detta är en märklig effekt av lagförslaget som skapar negativa konsekvenser för konsumenten och som inte är ett effektivt medel för att stävja överskuldssättning. Vi ser inte heller att denna effekt kommenteras eller analyseras i lagförslaget och är därmed inte motiverad utifrån syftet med förslaget.

Lendo ser oroande på en utveckling där kreditförmedlare tvingas bli banker eller kreditmarknadsföretag och i praktiken tvingas lämna krediter själva för att fortsätta existera. En av fördelarna med en kreditförmedlare är att de kan agera som en fristående part som ger konsumenten möjlighet att jämföra flera banker. Om en

kreditförmedlare måste ge ut egna krediter, riskeras det skapa en intressekonflikt där förmedlaren har incitament att rekommendera sina egna kreditprodukter, även om dessa är sämre för konsumenten. Det är av samma anledning som det idag inte existerar banker som jämför eller rekommenderar andra bankers kreditprodukter. Banken har ett affärsintresse att främja sina egna produkter framför andras. Här fyller en kreditförmedlare utan egen kreditgivning en viktig funktion som konkurrensutsätter marknaden till konsumentens fördel.

Finansdepartementets förslag innebär också att kreditförmedling endast kan tillhandahållas av aktörer som sysslar med både inlåning och utlåning eller inlåning i kombination med betalningsförmedling via generella betalsystem. Lendo ser detta som en utveckling som medför nya risker för konsumenterna, eftersom det innebär att kreditförmedlare måste förvalta konsumenters pengar, vilket ligger långt från deras kärnverksamhet. Samma resonemang kan anföras för att kreditförmedlare ska tillhandahålla betalningsförmedling genom generella betalsystem. Det är en verksamhet som är främjande för kreditförmedlare och ställer helt andra krav.

Promemorian saknar helt konsekvensanalys över kravet att bedriva inlåning och utlåning i syfte att utföra kreditförmedling. Vi saknar vidare ett resonemang över vad en sådan reform skulle lösa för problem.

Reglerna om kapitaltäckning och insättningssystem för banker och kreditmarknadsföretag syftar dessutom till stor del till att skydda det finansiella systemet, och tar inte lika stort sikte på konsumentskyddet som sådant.⁷ Vi ser inte att det är motiverat att införa kapitaltäckningskrav för förmedlingsverksamhet och de krav som ställs för kreditinstitut är helt enkelt inte anpassade för den verksamhet som kreditförmedlare bedriver.

3. 2 Förslaget drabbar kreditförmedlare hårdare än kreditgivare vilket inte är proportionerligt

I skälen för promemorians bedömning anges bland annat att sundhetskravet i LVK innebär att det ställs krav på att konsumentkreditinstitutens verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att konsumenternas förtroende för konsumentkreditmarknaden kan upprätthållas. Det framgår att "*Överrepresentationen av kredittagare med låga inkomster och betalningssvårigheter hos konsumentkreditinstitutens kunder kan vara ett uttryck för att dessa kredittagare får betalningssvårigheter på grund av sina konsumtionskrediter hos konsumentkreditinstituten och att det finns brister i konsumentkreditinstitutens kreditprövningar. En sådan ordning skulle i sin tur kunna vara ett uttryck för att vissa konsumentkreditinstituts affärsmodeller bygger på att*

⁷ Se prop. 2002/03:139 s. 156 f.

medvetna kreditförluster ska täckas med mycket höga räntor, dvs. att det finns institut som på ett mer systematiskt sätt lämnar krediter till konsumenter som inte har ekonomiska förutsättningar att betala av sina krediter." Vidare nämns bland annat att vissa konsumentkreditinstitut marknadsför sina krediter som "förskottsön" eller "ingen UC" som för att rikta sig till låntagare med sämre kreditvärdighet.

Som vi förstår skälen till promemorians bedömning är grunden för att överväga att införa strängare krav framför allt kopplad till konsumentkreditinstitutens bristande kreditprövningar och att dessa institut inriktar sin kreditgivning mot låntagare med otillräcklig återbetalningsförmåga, bland annat genom marknadsföring. Ingenstans i skälen för promemorians bedömning, eller i övrigt i förslaget, anges bakgrunden till varför kreditförmedlare bör åläggas strängare krav. I det här sammanhanget är det viktigt att poängtera att kreditförmedlare inte själva genomför några kreditprövningar. Det är kreditgivaren som står för krediten och som gör kreditprövning av sin kund. Förslaget fokuserar således uteslutande på kreditgivande konsumentkreditinstitut och problemen med dessa.

Faktum är att Lendo och andra kreditförmedlare drabbas hårdare av regeringens förslag. Konsumentkreditinstitut som lämnar krediter kan ansöka om att få bedriva finansieringsrörelse. Den enda skillnaden, utöver de hårdare krav som gäller för kreditmarknadsföretag, är att kreditgivaren om de uppfyller kraven får möjlighet att ta emot inlåning från allmänheten. Att ta emot inlåning från allmänheten innebär typiskt sett att finansieringskostnaderna för verksamheten minskar eftersom annan finansiering, exempelvis genom andra banker, typiskt sett är dyrare än inlåning från allmänheten.

Lendo förutsätter att det inte har varit förslagets intention att kreditförmedlare ska drabbas hårdare än kreditgivande konsumentkreditinstitut. Konsekvenserna av förslaget drabbar emellertid just kreditförmedlande konsumentkreditinstitut, alltmedan kreditgivande konsumentkreditinstitut i vissa fall tvärtom kan vinna på att ansöka om tillstånd enligt LBF.

3.3 Förslaget kommer leda till en avreglering av kreditförmedlare

Att som bolag bli beviljat tillstånd för bank- eller finansieringsrörelse hör inte till vanligheterna inom Sveriges finanssektor och kraven är och borde vara höga. Finansinspektionen har varit restriktiv med att utfärda tillstånd att bedriva bank- respektive finansieringsrörelse de senaste åren. Ett antal ansökningar har avslagits. Den genomsnittliga handläggningstiden för ett tillstånd enligt LBF är många gånger cirka 18-24 månader.

För att erhålla tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag ställs höga krav på

bolagen och dess ägare. Ägare till bolag som söker sådant är föremål för ägarprövningar där ägarens lämplighet att utöva ett betydande inflytande över bankens ledning och finansiella styrka bedöms. En sådan ägares innehav kan ge upphov till en konsoliderad situation enligt CRD IV och CRR, vilket därmed kan innebära krav på kapitaltäckning och organisatoriska krav även på ägarbolaget.

Vi ser oroande på en utveckling där de näringsrättsliga bestämmelserna för kreditförmedlare regleras i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Med tanke på de krav som ställs så är det inte särskilt troligt att kreditförmedlare eller dess ägare lyckas uppfylla dessa krav. Det är inte heller särskilt troligt att kreditförmedlare hinner sätta en affärsplan, anpassa verksamheten för att kunna utveckla inlåningsverksamhet eller utlåningsprodukter på ett ansvarsfullt sätt utifrån förslagets övergångsbestämmelser. Effekten blir ett, i praktiken, näringsförbud för kreditförmedlare.

Lendo välkomnar höga krav för att driva kreditförmedlingsverksamhet men anser, som redogjorts för ovan, att de näringsrättsliga reglerna för banker inte är proportionerliga eller anpassade för kreditförmedlingsverksamhet. Vi ser tvärtom att förslaget riskerar leda till en utveckling där dagens kreditförmedlare i stället väljer att erbjuda en variant av sin tjänst utan att stå under tillsyn. Exempelvis genom att ändra tjänsten till att bli en så kallad "affiliate" eller "white label" där företaget marknadsför krediter och säljer "leads" till banker och andra finansiella institut i syfte att kringgå kreditförmedling.

Enligt Överskuldsättningsutredningen och Konsumentverket fanns det i september 2022 mellan 200 och 300 aktiva affiliates.⁸ Kännetecknen för dessa aktörer är att de marknadsför krediter och får betalt per klick/per lead av banker och konsumentkreditinstitut. Till skillnad från tillståndspliktiga förmedlare så sätter affiliates fokus på marknadsföringen och lägger delar eller hela ansökningsformuläret hos banken/konsumentkreditinstitutet. Affiliates agerar sällan med tillstånd från Finansinspektionen. Enligt Lendo ser vi tendenser till att dessa aktörer ofta har låg kännedom om reglerna för marknadsföring av krediter och ofta marknadsför krediter på ett mycket aggressivt sätt i strid med rådande krav om måttfullhet. Vid en googlesökning på "lån utan UC" så är den stora merparten av de sidor som indexerats högt på Google just affiliates och inte reglerade konsumentkreditinstitut.⁹

Vi ser att lagförslaget riskerar leda till att dagens förmedlare ändrar sin affärsmodell, från att förmedla och ta betalt för förmedlade lån, till att enbart stå för marknadsföringen av krediter och ta betalt för de presumtiva låntagare som de genererar, så kallade "leads". Utifrån ett affärsmässigt perspektiv är ett

⁸ SOU 2023:38 sida 154

⁹ Sökning gjord på www.google.com i inkognitoläge den 2024-06-26. I sökresultatet identifierades ca 35 st affiliatesajter, 6 st Konsumentkreditinstitut och 3 banker.

affiliateupplägg förmodligen mer lukrativt än en förmedlingsverksamhet som bank eller kreditmarknadsföretag. Såsom nuvarande och kommande konsumentkreditreglering är utformad på EU-nivå omfattas inte affiliates av tillståndskrav.

Från konsumentens perspektiv finns det heller inga fördelar med att använda sig av en affiliate utan konsumentnyttan skapas när man använder sig av en reglerad förmedlare. Det är bara förmedlare som kan ta del av den hela den privatekonomiska bilden hos konsumenten, inklusive banksekretesskyddad information och kreditupplysningsinformation. Det är bara genom en sådan omfattande analys som förmedlare kan erbjuda en tjänst där samarbetande banker lämnar bindande anbud, vilket ger konsumenter möjlighet att jämföra kreditvillkor mellan flera banker. Om förmedlare tvingas ändra sin affärsmodell till att enbart driva trafik till bankernas hemsidor som affiliates går förmedlarnas förhandlingsposition förlorad, och konsumenterna måste då återigen förhandla med varje enskild bank för att jämföra kreditvillkor. Den konsumentnytta som skapas när banker tävlar om kunderna skulle därmed gå förlorad.

Vi ser därför en stor risk för att lagförslaget i själva verket kommer innebära en avreglering för kreditförmedlare. Detta innebär att de krav som faktiskt uppställs idag genom LVK så som sundhetskrav, Finansinspektionens föreskrifter, ägare- och lednings lämplighet, skyldighet att vidta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism också försvinner. Vi ser inte att en ökning av affiliates kommer leda till att överskuldsättning minskar, snarare tvärtom. Kreditförmedling måste fortsatt kunna bedrivas av seriösa aktörer under tillsyn av Finansinspektionen.

4. Ett proportionerligt och välavvägt regleringsalternativ

I oktober 2023 antogs ett nytt konsumentkreditdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och upphävande av direktiv 2008/48/EG ("CCD2"). En utredning har för närvarande i uppdrag att bedöma hur direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2023:142) och utredningen är nu i slutfasen av detta uppdrag.¹⁰

Lendo står bakom att kraven för att driva verksamhet med konsumentkrediter borde skärpas och ställer oss därför positiva till CCD2 som introducerar starkare krav för aktörerna på den svenska kreditmarknaden, inklusive begränsningar i villkor för prissättning av krediter, exempelvis räntetak.

¹⁰ Transparens: Huvudförfattaren till detta remissvar Aleksandra Stiller har också bistått Konsumentkreditutredningen som expert.

CCD2 introducerar utökade krav på kreditgivares kreditprövning. Sådan kreditprövning ska utföras på grundval av relevant och korrekt information om konsumentens inkomster och utgifter och andra finansiella och ekonomiska förhållanden som är nödvändig och står i proportion till kreditens art, varaktighet, värde och risker för konsumenten. Informationen kan omfatta bevis på inkomst eller andra källor till återbetalning, information om ekonomiska tillgångar och skulder eller information om andra ekonomiska åtaganden. Vidare framgår det att informationen ska inhämtas från relevanta interna och externa källor samt kontrolleras.¹¹

Vi förstår att regeringens förslag i huvudsak är kopplat till bristfälliga kreditprövningar från kreditgivande konsumentkreditinstitut som riktar sig till låntagare med otillräcklig återbetalningsförmåga. Därför är vi positiva till CCD2s högre krav på kreditprövningar och ifrågasätter om regeringens ytterligare förslag är nödvändigt. Införandet av dessa krav i enlighet med CCD2 bör utgöra ett effektivt verktyg för att hantera problem med bristfälliga kreditprövningar.

Enligt CCD2 förpliktas Sverige dessutom att säkerställa att kreditgivare och *kreditförmedlare* omfattas av ett tillfredställande godkännandeförfarande, av registreringsarrangemang och av tillsynsarrangemang som inrättats av en oberoende behörig myndighet.¹²

Vi har ställt oss frågan huruvida detta krav uppfylls i ljuset av förslaget där LVK upphävs och kreditförmedlare behöver driva bank- eller finansieringsrörelse enligt LBF.

Enligt CCD2 definieras kreditförmedlare vidare som en fysisk eller juridisk person *som inte fungerar som kreditgivare* eller notarie och som inte bara antingen direkt eller indirekt introducerar en konsument för en kreditgivare och som inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet mot ett vederlag, som kan utgöras av pengar eller annan form av avtalad ekonomisk förmån,

- (a) presenterar eller erbjuder kreditavtal till konsumenter,
- (b) bistår konsumenter genom att utföra annat förberedelsearbete eller annan administration innan avtal ingås vad gäller kreditavtal, än sådant som avses i led a, eller
- (c) ingår kreditavtal med konsumenter för kreditgivarens räkning.¹³

¹¹ Se artikel 18 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och upphävande av direktiv 2008/48/EG.

¹² Se artikel 37.1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och upphävande av direktiv 2008/48/EG.

¹³ Se artikel 3.12 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och upphävande av direktiv 2008/48/EG.

Givet ordalydelsen i CCD2 är det oklart om en kreditförmedlare samtidigt kan vara kreditgivare enligt direktivets definition. Dvs. om en kreditförmedlare lämnar krediter är den att anse vara en kreditgivare och inte en kreditförmedlare i enlighet med CCD2. Som nämnts ovan innebär förslaget att kreditförmedlare i praktiken tvingas lämna krediter, antingen som kreditmarknadsföretag eller som bank. En ordning där rena kreditförmedlare inte omfattas av tillståndsplikt och står under myndighetstillsyn är en ordning i strid med CCD2.

I CCD2 skäl (9) refereras det till att “enligt artikel 26 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska den inre marknaden omfatta ett område där fri rörlighet för varor, personer och tjänster säkerställs. Utvecklingen av en mer transparent och effektiv rättslig ram för konsumentkrediter kommer att leda till ökat förtroende från konsumenternas sida och ökat skydd för dem samt underlätta utvecklingen av gränsöverskridande verksamhet” och i skäl (10) framgår bland annat att “med hänsyn till konsumentkreditmarknadens ständiga utveckling, särskilt vad gäller onlinemiljön, och den ökande rörligheten bland unionsmedborgarna kommer en framåtblickande unionslagstiftning som kan anpassas efter nya kreditformer och som ger medlemsstaterna den flexibilitet som krävs för genomförandet att bidra till att skapa likvärdiga förutsättningar för företag”.

CCD2 är ett fullharmoniseringsdirektiv vilket syftar till att skapa en enhetlig rättslig ram som medlemsstaterna ska följa. Syftet är att minimera de juridiska skillnaderna och underlätta för företag att erbjuda tjänster inom hela unionen. En viktig aspekt av EU-rätten är att ett företag ska kunna erbjuda sina tjänster inom hela EU utan att behöva ansöka om ytterligare tillstånd i varje enskild medlemsstat. Det är därför av stor vikt att kreditförmedling betyder samma sak på EU:s inre marknad och att Sverige håller sig till samma definition och de spelregler som CCD2 uppställer.

Lendo välkomnar höga krav för kreditförmedlingsverksamhet men anser att de näringsrättsliga reglerna som är avsedda för sådan verksamhet behöver regleras utanför LBF. Kreditförmedling som huvudsaklig verksamhet ska fortsatt kunna bedrivas av seriösa aktörer under tillsyn av Finansinspektionen. Vi ser därför att den bästa lösningen hade varit:

1. Att det i svensk lagstiftning utarbetas en egen näringsrättslig lag för kreditförmedlare, till exempel genom att LVK omarbetas till att endast omfatta kreditförmedlare och inte kreditgivare. Rent lagtekniskt hade det här enkelt kunnat genomföras genom att ta bort de delar i nuvarande LVK som reglerar kreditgivande konsumentkreditinstitut och behålla lagen i övriga delar.

Det bör i sammanhanget noteras att även Norge sedan 1 juli 2023 har en

särskild näringsrättslig lag för kreditförmedlare.¹⁴

2. Som nämnts ovan ser vi att kreditförmedlare medför vissa problem, och två effektiva åtgärder för att reglera kreditbranschen vore att förbjuda uppsökande telefonförsäljning av konsumentkrediter och provisioner som uppmuntrar skuldsättning. Dessa begränsningar kan införas direkt i LVK. LVK innehåller redan idag provisionsbegränsningar för kreditgivare, och det vore därför enkelt att helt enkelt utöka begränsningarna till att även omfatta kreditförmedlare. Härvid vore det även lämpligt att införa bestämmelser avseende affiliatemarknadsföring.
3. För det fall LVK ändå skulle upphävas och en egen näringsrättslig lag för förmedlare inte antas ser Lendo att det är nödvändigt att ta in förmedlare av konsumentkrediter i alternativa näringsrättsliga regler utanför LBF. Detta skulle exempelvis kunna åstadkommas genom att utöka tillämpningsområdet för lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ("LVB") att även omfatta förmedlare av konsumentkrediter och där kreditförmedlingen bedrivs som huvudsaklig verksamhet.

Flera av de näringsrättsliga bestämmelser som behövs för att reglera kreditförmedlare på ett ändamålsenligt sätt motsvaras av bestämmelser i LVB, vilka genomfört motsvarande reglering i bolånedirektivet. Till exempel innehåller LVB begränsningar i möjlighet att ge provision till personal baserat på försäljningsmål. LVB innehåller dessutom även bestämmelser om hederlighetskrav, tillsyn och ingripanden som i stort överensstämmer med de bestämmelser som finns i LVK.

5. Avslutande ord

Lendo delar bedömningen att kraven för att driva verksamhet med konsumentkrediter behöver skärpas. Kreditförmedling är en marknad som tilltagit under de senaste åren och vi ser att det är viktigt att även dessa aktörer regleras i syfte att minska den problematiska skuldsättningen. Vi ser dock inte att det nuvarande förslaget överhuvudtaget tar i beaktande hur förslaget påverkar kreditförmedlare och vilken effekt krav på tillstånd som bank eller kreditmarknadsföretag skulle ha för den typen av företag. Lendo befarar att förslaget i praktiken skulle innebära en avreglering av marknaden för kreditförmedlare vilket snarare skulle öka risken för ökad överskuldsättning än att lösa problemen.

¹⁴ Se Lov om låneformidling (låneformidlingsloven):
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-2-l-20222023/id2934469/>

Lendo välkomnar höga krav för att driva kreditförmedlingsverksamhet men anser att de näringsrättsliga reglerna som är avsedda för sådan verksamhet behöver finnas kvar och regleras utanför LBF. Vi ser därför att den bästa lösningen hade varit att det i svensk lagstiftning utarbetas en egen näringsrättslig lag för kreditförmedlare, till exempel genom att LVK omarbetas till att endast omfatta kreditförmedlare och inte kreditgivare. Vid det fall LVK upphävs ser Lendo att detta kan åstadkommas genom att utöka tillämpningsområdet för LVB att även omfatta konsumentkrediter.

Just nu pågår tre stora reformer i syfte att stävja den problematiska överskuldssättningen. Överskuldssättningsutredningens lagrådsremiss, Konsumentkreditutredningens arbete med att införliva CCD2 i svensk rätt, samt Finansdepartementets förslag om stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden. Utredningarna drivs från olika departement i regeringen med utgångspunkt i befintlig lagstiftning. Det saknas emellertid ett initiativ där ett helhetsperspektiv tas i syfte att besvara frågan i vad som faktiskt utgör effektiva medel för att stävja den problematiska överskuldssättningen i Sverige.

LENDO

Carl Brynielsson
VD

Aleksandra Stiller
Chefsjurist